

TÜRKİYE'DE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

Editör
Lütfi Sunar

İÇİNDEKİLER

Önsöz	v	
Yazarlar Hakkında	ix	
Bölüm 1	Toplumsal Değişimi Açıklamak: Temel Kavram ve Kuramlar	1
	<i>Lütfi Sunar</i>	
Bölüm 2	Türkiye’de Sosyolojide Yapı Araştırmaları.....	37
	<i>Suna Başak</i>	
Bölüm 3	Türkiye’nin Demografik Dönüşümü ve Yeni Meydan Okumalar.....	67
	<i>Mehmet Fatih Aysan</i>	
Bölüm 4	Göç ve Kentleşme: Gecekonududan Kentsel Dönüşüme	89
	<i>Mustafa Kömürcüoğlu</i>	
Bölüm 5	Köylerden Kırlara: Türkiye’de Kırın Dönüşümü.....	125
	<i>Ertan Özensel</i>	
Bölüm 6	Türkiye Ekonomisinin Dönüşümleri Işığında Tabakalaşma.....	155
	<i>Yunus Kaya</i>	
Bölüm 7	Cumhuriyet Döneminde Türkiye Çalışma Hayatının Gelişimi ve Değişimi	177
	<i>Kadir Yıldırım</i>	

Bölüm 8	Türkiye’de Tüketim Toplumuna Doğru: Sekülerleşme, Muhafazakârlık ve Tüketime Dönüşümü	203
	İsmail Demirezen	
Bölüm 9	Toplumsal Hareketler ve Türkiye’deki İzdüşümleri.....	229
	Gülcan Işık	
Bölüm 10	Türkiye’de Siyasal Değişmenin Tarihsel ve Güncel Dinamikleri	261
	Ali Yaşar Sarıbay	
Bölüm 11	Cumhuriyet’ten Günümüze Dinsel Modernleşme ve Dinî Yapıların Değişimi	279
	Necdet Subaşı	
Bölüm 12	Türkiye’de Sekülerizmin Eski ve Yeni Tezahürleri	303
	Mustafa Tekin	
Bölüm 13	Toplumsal Yaşamda Değerler: Modernleşme, Muhafazakârlaşma ve Kutuplaşma	327
	Lütfi Sunar & Yunus Kaya	
	Konu Dizini.....	361

ÖNSÖZ

Günümüzde Türkiye’de daimi, ciddi ve hızlı bir toplumsal değişim yaşanmaktadır. Ancak son zamanlarda artan ilgiye rağmen meselenin hem makro hem de mikro düzeyde hakkıyla incelendiğini söylemek güç görünüyor. Türkiye’de toplumsal değişime dair üzerinde uzlaşmış teorik çerçeveler oluşmadığı gibi, ampirik yaklaşımlar da henüz geliştirilebilmiş değildir. Başlığında toplumsal değişme geçen kitapların sayısı onu geçmez ve bunların önemli bir kısmı da konu ile ilgili tutarlı bir birikim oluşturmaktan uzaktır. Bu sebeple konuyu farklı veçheleriyle ele alan çalışmalara ciddi bir ihtiyaç bulunmaktadır. Elinizdeki kitap bu ihtiyacı gidermek üzere hazırlanmıştır.

Toplumsal değişimin kapsamlı bir biçimde ele alınabilmesi için evvela konunun karmaşıklığı kabul edilmek durumundadır. İleride de tartışılacağı sosyolojik teorinin tarihi bize konuyu tek bir etken etrafında, tek bir bakış açısından hareketle çözümlmeye çalışan teorilerin genellikle başarısız olduğunu göstermektedir. Bu sebeple Türkiye’de toplumsal değişimin ele alındığı bu kitapta konuyu değişik disiplinlerin birikimi ve perspektifinden ele alan yazılara yer verdik.

Kitabın *Toplumsal Değişimi Açıklamak: Temel Kavram ve Kuramlar* birinci bölümünde Lütfi Sunar’ın toplumsal değişimle ilgili kavram ve kuramlar ele alan yazısı yer alıyor. Bu yazıda Sunar, sosyoloji literatürünün değişimle ilgili ortaya koyduğu birikimi sorgulayıcı bir bakışla ele almaktadır. Kapsamlı ve geçerli bir toplumsal değişim açıklamasının imanları sorgulayan bu yazı sonraki bölümlerin kavramsal zeminini oluşturmaktadır. *Türkiye’de Sosyolojide Yapı Araştırmaları* başlıklı ikinci bölümde ise Suna Başak Türk sosyolojisinde yapı ile ilgili tartışmaları ele alıyor. Toplumsal değişim çalışmalarına zemin teşkil eden yapı kavramının ele alınması elimizdeki sosyolojik külliyatının birikimini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Bu iki bölümü takip eden tüm bölüm toplumsal değişim değişik veçheleriyle Türkiye toplumu ekseninde ele alınmaktadır.

Demografi toplumsal değişimin kavranabilmesi için temel teşkil eden sosyal unsurlardan birisidir. *Türkiye’nin Demografik Dönüşümü* ve *Yeni Meydan Okumalar* başlıklı

yazıda M. Fatih Aysan Türkiye’de toplumsal değişimi demografik göstergelerin ışığında ele alıyor. Türkiye’de nüfus ile ilgili konuların yoğun bir tartışma alanı haline geldiği bugünlerde Aysan’ın yazısı konuya derinlikli bir bakış sunuyor.

Türkiye açısından göç toplumsal değişimle ilgili temel önemi haiz bir konudur. Toplumsal dinamizmi sağlamanın yanı sıra yeni ihtiyaçların hissedilip ve yeni unsurların sosyal bünyeye katılmasına doğrudan yol açmaktadır. Eşlik eden diğer sosyo-ekonomik etkenler ile birlikte göç toplumsal yapıda değişimin önemli kaynakları arasındadır. Göç hem kentin hem de kırsal yeniden şekillenmesine neden olmaktadır. Bu çerçevede Mustafa Kömürcüoğlu, *Göç ve Kentleşme: Gecekonudandan Kentsel Dönüşüme* başlıklı yazısında son yıllarda gittikçe artan tartışmaların kaynağı haline gelen kentleşme ve kentsel dönüşüm konusunu ele alıyor. Literatürdeki hakim bakış açılarını sorgulayan bu yazı aynı zamanda kentleşme ile yaşanan toplumsal değişim süreçlerine dikkat çekiyor. Ertan Özensel ise *Köylerden Kırlara: Türkiye’de Kırsal Dönüşümü* başlıklı yazısında Türkiye’de kırsal toplumsal yapıda meydana gelen değişimleri ele alıyor. Konuyu iktisadi değişimlerin oluşturduğu etkiler bağlamında derinleştiren bu yazıda Türkiye’de kırsal değişimin dinamikleri ve bunun imkanı ele alınıyor.

Demografi ve göçle birlikte toplumsal değişim üzerinde etkili olan unsurlardan bir diğeri de ekonomidir. Ekonomik yaşamda meydana gelen yenilikler toplumsal yaşamda değişikliklere yol açmaktadır. Hatta bazı sosyologlar modern toplumun ekonomiye bağımlı bir biçim aldığını belirtmektedirler. Elinizdeki kitapta bu konu *tabakalaşma, çalışma yaşamı ve tüketimin dönüşümü* eksenlerinde ele alınmaktadır.

Toplumsal farklılaşmanın önemli bir kaynağı olarak tabakalaşma, toplumsal değişimi etkileyen unsurlardan bir diğeridir. 1980 sonrasında Türkiye toplumu ekonomik yapıdaki değişimlere paralel olarak gelişen bir tabakalaşma tecrübesi edinmektedir. Ekonominin tarımdan endüstriye, oradan da hizmetlere doğru kayışı, sektörel ağırlıklandırmalar yeni sınıfların ortaya çıkmasına ve buna bağlı olarak toplumsal yapıda değişikliklerin meydana gelmesine neden olmaktadır. Yunus Kaya *Türkiye Ekonomisinin Dönüşümleri Işığında Tabakalaşma* başlıklı yazısında bu dönüşümleri ustalıklarla ele alarak tabakalaşmadaki farklılaşmaların toplumsal yapıya yansımalarını göstermektedir.

Kadir Yıldırım ise *Cumhuriyet Döneminde Türkiye Çalışma Hayatının Gelişimi ve Değişimi* başlıklı yazısında ekonomideki dönüşümlerin çalışma yaşamı üzerindeki etkilerine değinmektedir. Günümüzde bir insanın yaşamının merkezinde yer alan çalışma koşullarında yaşanan değişimlerin önemi şüphesiz inkar edilemez. Bu çerçevede Yıldırım, Türkiye’de iş ilişkilerinin gelişiminin ve değişiminin toplumsal yapının aldığı biçimler üzerindeki etkisini son zamanlara odaklanarak uzun bir tarihsel dönemde ele almaktadır.

Ekonominin toplumsal yaşamla kesişme noktalarından birisini de tüketim oluşturmaktadır. Bazı sanayi sonrası toplum kuramcıları bir tüketim toplumunun ortaya çıktığını ileri sürmektedirler. Bu çerçevede İsmail Demirezen, bu kitapta yer alan

Türkiye’de Tüketim Toplumuna Doğru: Sekülerleşme, Muhafazakârlık ve Tüketimin Dönüşümü başlıklı yazısında Türkiye’de tüketim toplumunun doğuşunu ele almaktadır. Ülkemizde son zamanlarda tüketim kalıpları ile yaşam biçimi arasındaki ilişki sıklıkla tartışıldı. Özellikle yeni ortaya çıkmakta olduğu varsayılan İslami burjuvazinin yaşam ve tüketim biçimleri ekseninde dönüştüğü iddia edilmektedir. Demirezen yazısında bu ilişkiyi güncel örüntülerden hareketle tartışmakta ve bunun zımni bir sekülerleşmeye tekabül ettiğini tespit etmektedir.

Son birkaç yılda hem Dünya’da hem de Türkiye’de toplumsal hareketler bakımından çok çeşitli tartışmalar yaşandı. Özellikle Orta Doğu’da başlayan Arap İsyanları bölgesinde toplumsal hareketlere bir kez daha dikkat çekti. Takiben Gezi Olayları olarak bilinen kitlesel protestolar Türkiye’de toplumsal hareketlerin toplumsal değişimdeki itici rolünü bir kez daha açığa çıkardı. Bu kapsamda en önemli yeniliklerinden birisi harekete geçirici bir unsur olarak sosyal medyanın oynadığı rol oldu. Gülcan Işık, *Toplumsal Hareketler ve Türkiye’deki İzdüşümleri* başlıklı yazısında toplumsal hareketlerle ilgili kuramsal tartışmaları özetlemekte ve Gezi ve ODTÜ Olayları ekseninde toplumsal hareketlerde sosyal medyanın etkilerini ele almaktadır.

Türkiye’de siyasal değişim üzerine çalışmalarıyla tanınan Ali Yaşar Sarıbay bu kitaba *Türkiye’de Siyasal Değişmenin Tarihsel ve Güncel Dinamikleri* isimli bir yazı ile katkıda bulundu. Bu bölümde Sarıbay, Türkiye’de modernleşme ve siyasal değişimin tarihsel gelişiminden hareketle güncel dinamikleri ele almaktadır. Bu çerçevede Tanzimat ile başlayan modernleşmenin toplumsal değişimle paralel bir biçimde ele almakta ve bu süreçte yaşanan toplumsal gerilimleri Kürt sorunu ve İslami talepler ekseninde incelemektedir. Türkiye’nin siyasal değişim sürecini teorik bir bakış açısından tarihsel olarak, dünyaya açılma veya dünyasallaşma serüveni olarak ele alan bu yazı konuya farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

Dinin toplumsal değişimdeki yeri sürekli tartışma konusu olmuştur. Moderniteyle birlikte artık dinin kurucu bir değişim kaynağı olamayacağına dair bir inanç söz konusudur. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısı bu varsayımı yeniden gözden geçirmeyi gerektiren pek çok değişime şahitlik etmiştir. Toplumsal değişimle ilgili kapsamlı bir bakış açısına erişmek için din ile toplum arasındaki iki yönlü ilişkinin derinlikli bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Elinizdeki kitapta konuyu *dinî yapılar, sekülerleşme ve değerler* etrafında farklı yönleri ile ele alan üç yazı yer almaktadır.

Bunlardan ilkinde din ve modernleşme konularında yazdıklarıyla tanıdığımız Necdet Subaşı *Cumhuriyet’ten Günümüze Dinsel Modernleşme ve Dinî Yapıların Değişimi*’ni ele alıyor. Modernlik bağlamında dinin ve dinî hayatın hangi mecralarda yeniden şekillendiği ya da bir düzenlemeye maruz bırakıldığı sorusu çerçevesinde Türk modernleşmesinin dini yapılar üzerindeki etkisinin incelendiği bu yazıda Subaşı, Türk modernleşmesinin istisnai kurumu olarak tanımladığı Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kuruluşu ve işlevlerini din-devlet, devlet-toplum ilişkileri bağlamında tartışıyor. Subaşı söz konusu ilişkinin ortaya çıkardığı gerilim ve diyalog kanallarını, dinseliliğin modernizasyonu bağlamında ele alarak toplumsal değişim çalışmalarına önemli bir katkı sağlıyor.

Önsöz

Sekülerleşme sosyolojide artık farklı biçimlerde tartışılmaya başlanan bir konu. Mustafa Tekin de *Türkiye’de Sekülerizmin Eski ve Yeni Tezahürleri* başlıklı yazısında sekülerleşmenin farklı biçimlerini analiz ederek Türkiye’de Müslümanlığın farklı içerimlerini ortaya koyuyor. Sekülerizmin Batı’da ortaya çıkışı ile Türkiye’deki gelişimini karşılaştırmalı bir biçimde ele alan yazıda son yıllarda artan muhafazakarlık görüntüsünün perdesi aralandığında Türkiye’de sekülerliğin etkilerinininleştığinin görüleceğini belirtiyor. Modernleşme kanalıyla gerçekleşen sekülerleşmeye ek olarak günümüzde dil, gündelik hayat ve ibadetlerde derin bir seküler dönüşümün yaşandığına işaret ediyor. Örtük olanı açığa çıkararak din ile toplumsal değişim arasındaki farklı ilişkilere dikkat çeken bu yazıda son yıllarda sıkça gündeme gelen muhafazakarlaşma tartışmalarına farklı bir bakış ortaya çıkıyor.

Muhafazakarlaşma ve kutuplaşma son yıllarda Türkiye’deki en önemli gündemlerden birisini teşkil ediyor. Lütfi Sunar ve Yunus Kaya *Toplumsal Yaşamda Değerler: Modernleşme, Muhafazakârlaşma ve Kutuplaşma* başlıklı yazılarında Dünya Değerler Araştırması verileri ışığında bu tartışmayı farklı bir bakış açısı ile çözümlüyorlar. Kökleri modernleşme tartışmalarında bulunan kutuplaşma tezleri son zamanlarda hükümet politikaları etrafında yeniden revaç bulmaya başladı. Sunar ve Kaya kutuplaşmanın olduğu iddia edilen sembolik alanları analiz ederek hızla taraftar bulan ve ciddi politik krizlere yol açan farklılıkların çok da derine inmediği ve toplumun sembolik konularda farklılık gösterse de temelde benzer yapıya sahip olduğu görülüyor.

Bu kitap İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde vermekte olduğum Değişim Sosyolojisi dersi kapsamında çok ihtiyaç duyduğum temel bir kitabın eksiliğini gördüğümde gündemime girdi. Benzer içerikli derslerin sadece sosyoloji bölümlerinde değil başka bölümlerde de yer aldığı ve meslektaşlarımızın benzer bir sıkıntı çektiklerini bilmekteyiz. Öte yandan araştırmacılar ve meraklı okuyucuların toplumsal değişimle ilgili temel kavram ve konuları takip edebilecekleri bir çalışmaya da ihtiyaç bulunmaktaydı. Bu kapsamda Türkiye’de toplumsal değişimle ilgili derinlikli bir bakış açısı oluşturan bu eser konu ile ilgili temel bir çerçeve oluşturmak üzere hazırlandı. Eserin takibini kolaylaştırmak ve faydasını artırmak üzere her bir bölüme okuma kutucukları eklendi. Böylece konu ile ilgili farklı bakışlara bu okuma kutucukları aracılığıyla dikkat çekilmek istendi. Ayrıca her bir bölümün sonunda bölümde yer alan temel kavramların açıklamalarına ve konu ile ilgilenenlerin başvurabileceği ileri okuma önerilerine yer verildi.

Kitabın hazırlanması sürecinde İlimi Etüdler Derneği (İLEM)’nde toplumsal değişim üzerine araştırmalarda bulunan bir grupla birlikte çalıştık. Bu süreçte yardımlarını esirgemeyen Senanur Avcı ve Merve Akkuş’a, yazıları tashih ederek daha kolay okunabilir hale getiren Dudu Ekinci’ye teşekkür eder, bu kitabın okuyucularının yapacağı daha nitelikli çalışmalara bir başlangıç teşkil etmesini dilerim.

Lütfi Sunar
08.08.2014 / Çamlıca

YAZARLAR HAKKINDA

Ali Yaşar Sarıbay, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden 1973'te lisans, 1979'da doktora derecelerini aldı. 1976'da asistan olarak girdiği Uludağ Üniversitesi'nde 1984'te doçent, 1989'da profesör ünvanlarını aldı. Halen Uludağ Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyeliğini sürdürmekte olan Sarıbay'ın siyasal sosyoloji üzerine yayımlanmış çok sayıda çalışması mevcuttur. Yayımlanmış eserleri arasında *Global Toplumda Din ve Türkiye, Modernitenin İronisi Olarak Globalleşme, Postmodernite Sivil Toplum ve İslam, Türkiye'de Modernleşme Din ve Parti Politikası: MSP Örnek Olayı, Mantıksal Anlatı Olarak Sosyoloji* ve *Demokrasinin Sosyolojisi* bulunmaktadır.

Ertan Özensel, Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunudur. 1990-95 yılları arasında Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunda Uzman Yrd. olarak çalıştı. "Kentlileşemeyen Ailelerin Sosyo-Ekonomik Kökenleri" adlı teziyle Yüksek Lisansını, "Türk Gençliğinin Değerleri" adlı teziyle doktorasını tamamladı. 2010'da Doçent oldu. 2005'de Kanada ve 2010'da ABD'de "Çokkültürlülük" üzerine çalışmalarda bulundu. Türkiye'de "farklılıklar sorunu" ve "birlikte yaşama arayışı" son dönemde üzerinde yoğunlaştığı konulardır. Çeşitli yurt içi ve yurt dışı akademik makalelerinin yanı sıra, "Hekimler ve Hekimlik", "Çokkültürlü Vatandaşlık", "Türkiye'de Töre ve Namus Cinayetleri" ve "Tarihin Sonu" (der.) adlarında ortak isimlerle yayınlanan kitapları bulunmaktadır. Halen Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesidir.

Gülcan Işık, doktorasını *Bir Baskı Grubu Olarak TUSİAD'ın Türkiye'nin AB'ye Tam Üyelik Sürecindeki Rolünün Yazılı Basın Üzerinden Analizi* başlıklı teziyle Ankara Üniversitesinde tamamladı. Toplumsal hareketler üzerine çok sayıda makalenin yanı sıra *Toplumsal Hareketler* (derleme) ve *Sanaldan Sokağa Toplumsal Hareketler* isimli kitapları yayımlanmıştır. Halen Gazi Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünde öğretim üyesi olarak toplumsal hareketler, sivil toplum, sivil toplum örgütleri, alternatif medya alanlarında çalışmalarına devam etmektedir.

İsmail Demirezen, The Catholic University of America'dan 2001 yılında Dini Çalışmalar alanında ve 2002 yılında Sosyoloji alanında mastır derecelerini aldı. Yine aynı üniversiteden 2007 yılında doktora derecesini Din Sosyolojisi alanında tamamladı. University of Maryland-College Park'ta (ABD, Maryland) 2006-2009 yılları arasında öğretim görevlisi olarak çalıştı ve sosyal teori alanında doktora çalışmalarında bulundu. Halen İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Din Sosyolojisi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sosyal hareketler, siyaset sosyolojisi, sosyal teori, karşılaştırmalı sosyoloji ve din sosyolojisi alanlarında çalışmalarına devam etmektedir. Ulusal ve uluslararası birçok dergide yayınlanan makalelerinin yanında *Tüketim ve Din* adlı eseri bulunmaktadır.

Kadir Yıldırım, 2003 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlayarak mezun oldu. Aynı üniversitede 2006 yılında İktisat Teorisi ABD'de yüksek lisans eğitimini, 2011 yılında ise Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD'de doktora eğitimini tamamladı. İstanbul Üniversitesi'nde İktisat Tarihi, İktisadi Düşünce Tarihi ve Çalışmaları İlişkileri Tarihi üzerine dersler vermeye devam etmektedir. Osmanlı ekonomisi ve emek tarihine yönelik çeşitli makaleleri yanında, *Osmanlı'da İşçiler: Çalışma Hayatı, Örgütler, Grevler* isimli kitabı yayımlanmıştır.

Lütfi Sunar, lisans eğitimini 2002 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Ekonomi bölümlerinde tamamladı. 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde "*Karl Marx ve Max Weber'in Doğu Toplumlarına Yaklaşımları*" başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Sosyolojik teori, sosyoloji tarihi, şarkiyatçılık alanında çalışmalarda bulunan Lütfi Sunar, hâlen İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Sunar'ın *Marx ve Weber'de Doğu Toplumları*, *Türkiye'de İş Ortaklıkları* ve *Marx and Weber on Oriental Societies: In the Shadow of Western Modernity* adlı kitapları ve çok sayıda editörlüğünü yaptığı kitap bulunmaktadır.

Mehmet Fatih Aysan, 2011 yılında University of Western Ontario Sosyoloji bölümünden doktorasını aldı. Yine aynı üniversitede 2010-2012 yıllarında öğretim görevlisi olarak dersler verdi. Temel ilgi alanları çalışma sosyolojisi, demografi sosyal politika, refah devleti ve aile konularını kapsamaktadır. Mukayeseli çalışmaları Avrupa, Amerika ve Orta Doğu üzerine odaklanmaktadır. Aysan'ın akademik çalışmaları *Population and Development Review*, *Canadian Journal of Sociology* ve *Routledge* gibi dergi ve yayınevlerinde yayımlanmıştır.

Mustafa Kömürçüoğlu, 2003 yılında İstanbul Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünden mezun olduktan sonra yüksek lisansını YTÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde 2006 yılında *N. Machiavelli ve T. Hobbes'ta Devlet Çıkarı - Birey Çıkarı İlişkisi* başlıklı teziyle; doktorasını ise Sakarya Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünde 2012 yılında *İdari ve Sosyal Açından Türkiye'de Kentsel Dönüşüm* başlıklı teziyle tamamladı. Sakarya Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümünde öğretim üyesi olan Kömürçüoğlu'nun çalışmaları şehircilik ve siyaset bilimi alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Mustafa Tekin, lisans öğrenimini Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde bitirdikten sonra aynı üniversitede 2003 yılında doktorasını tamamlamıştır. Halen İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde görev yapan Tekin, çalışmalarını modern ve postmodern süreçte İslâmi imkânlar üzerinde yoğunlaştırarak sürdürmektedir. Yayımlanmış eserleri arasında *Kutsalın Serüveni*, *Kutsal*, *Kadın ve Kamu*, *Mevlâna Pergelinde Toplum*, *Ziyaret Fenomeni Çerçevesinde Dua ve Sosyal Sorunlar*, *Kutsal Sekülerizm* ve *Akılın Kenarı* bulunmaktadır.

Necdet Subaşı, 1961 yılında Artvin'in Şavşat ilçesinde doğdu. 1986 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1995'te Selçuk Üniversitesi'nde *Türk Aydınının Din Anlayışı* başlıklı teziyle doktorasını bitirdi. Halen Gazi Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümünde görev yapan Subaşı'nın diyanet, modernleşme, Alevilik, din sosyolojisi, gündelik hayat üzerine çok sayıda çalışması mevcuttur. Yayımlanmış eserleri arasında *Türk Aydınının Din Anlayışı*, *Kutsalın Görüntüleri*, *Gündelik Hayat ve Dinsellik*, *Alevi Modernleşmesi*, *Ara Dönem Din Politikaları* bulunmaktadır.

Suna Başak, sosyo-kültürel değişme alanındaki yüksek lisans tezini 1987, Toplumsal Tabakalaşma alanındaki doktora tezini ise 1994 yılında Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü'nde tamamlamıştır. *Kültür Olgusu Analizleri ve Üç Tarz-ı Siyaset* adlı kitabının yanı sıra, üniversite problemi, modernleşme, Türkiye'de sosyoloji, beşeri ve sosyal sermaye, toplumsal cinsiyet, Osmanlı tabakalaşma sistemi ve Türk sosyologları gibi konularda makaleler ve kitap bölümleri kaleme almıştır. Uluslararası ve ulusal kongrelerde sunulmuş ve basılmış tebliğleri bulunan Başak, özellikle toplumsal cinsiyet konusunda ANKA Kadın Araştırma Merkezi, TÜBİTAK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Gazi Üniversitesi'nde çeşitli projelerde yer almıştır. Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi olan Başak aynı zamanda ANKA Kadın Araştırma Merkezi Başkanıdır.

Yunus Kaya, lisans eğitimini 2001 yılında Koç Üniversitesi Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler Bölümleri'nde tamamladı. Doktorasını 2007 yılında *Gelişmekte Olan Ülkelerde Küreselleşme, Endüstrileşme ve Toplumsal Sınıf* başlıklı teziyle Duke Üniversitesinde tamamladı. Halen, University of North Carolina Wilmington'da Sosyoloji ve Kriminoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Küreselleşme, kalkınma ve toplumsal eşitsizlik konularında çalışmalarına devam etmektedir.